

Komentarji

Črne urednik. — Dušni pastir Černe je proslavil konec prohibicije...

Scott M. Thomas je urednik tednika "Richmond County Journal" v Rockinghamu, N. C. Zadnji teden je ta urednik poročal v svojem listu, kako je bil ob koncu prohibicije pijan in kako so ga zaprli. Njegovo poročilo se čita:

"Scott M. Thomas, suhi urednik Richmond County Journala, je zadnji soboto mešal koruzno žganje iz Južne Karoline s pivom iz Pennsylvanije in se ob njem tako napil, da se je nekaj minut čez polnoč znašel v noravju. Zaprt je bil dve uri in le ob dveh zjutraj mu je prijatelj pomagal na prosto s kavičev. Zupansko sodišče mu je prisodilo \$5.85 za poravnavo stroškov. Obtožen je bil pijančevanja, toda — kakor pripovedujejo priče — bi bil lahko obtožen tudi nesposobnega obnašanja. Urednik lista, ki ne poroča o lastni nesreči, nima pravice poročati o nesreči drugih..."

Klobuk z glave pred tem urednikom! Prepričani smo, da bo še zmeren človek in nihče ga ne bo linčal zaradi hinavstva.

Ker smo že pri pijancih, ki nam izpovedujejo to svojo slabo, je treba omeniti še eden primer.

Rev. James Černe (sam se podpisuje po neslovensko Černe), mani slovenski dušni pastir v Sheboyganu, Wis., je v Amer. Souvcu od 7. t. m. napisal silno duhovit kampanjski članek (namreč za kampanjo, ki jo vodi A. S. za nove naročnike). Pripoveduje o nekem "socialisti Janezu", ki je bil vnet pristnik Prosvete in hud sovražnik Amer. Slovencev. Janez se je pa grobo napil in zaspal pri mizi. Glava mu je počivala na Prosveti. Tedaj se mu je sanjalo, da je umrl in silil je v nebesa, toda stari Peter ga ni pustil — dal ga je na koncesijo, da se lahko vrne nazaj na zemljo, če obrne list Prosveti in postane vnet pristnik A. S. Janez je vse obljubil in s to obljubo se je zbudil in zdaj je zvest naročnik in zastopnik katoliškega dnevnika...

Sheboyganski rojaki, ki so to čitali, so se veselo muzali. Saj poznajo Černeta... Poznali so ga pred in med prohibicijo — in ga prohibiciji ne bo nič bolj. Uganili so tudi to, da edino ljudje Černetovega kalibra so zmogli sanjati take sanje. Pravi pristnik Prosvete ne sanja o takem niti v sanjah! Silna kampanja za naročnike je torej — s pomočjo Prosvete! — rešena in pastir Černe bi moral biti izvoljen za kralja — kaj na maršala! — naročnikov katoliškega dnevnika in kraljeviški simbol te močnega slavnostne časti bi moral biti "štamperle"...

Business je business. Kampanja A. S. je tudi business, ki ni nič manj business — in nikdar ga ne bi omenili, če ne bi ta slavnostni list izbral Prosvete za svojo kampanjo v Černetovi piščanki burki.

Zanimivo je še nekaj. Francoska Ave Marija naznanja v svoji decembrski številki, da je Amer. Slovenec že več ko deset let — privatno podjetje, s katerim nima Ave Marija nič opraviti. Katoliška Zarja, glasilo SZZ, je tudi zapustila to podjetje in se preselila v Cleveland. Vse beži proč od tega podjetja!

Ni nič čudnega, če je treba odkariti in judovski kampanje, pomešane s alkoholiziranimi Černetovi "vici" na račun Prosvete, da ostane to privatno podjetje pri življenju in naredi kakšno denar za svoje privatne lastnike!

KDO SABOTIRA VLADNI PROGRAM?

Odgovor: "možganski trust" kapitalistov, ki dominirajo NRA

Washington. — (FP) — Na številna vprašanja, ki se bolj in bolj ponavljajo križem dežele, zakaj je NRA pričela ohromevati, zakaj so njene antidelavske tendence bolj vidne v vsakim dnevom in kaj je z obljubami zadnjega poletja o skrajšanju delovnika, zvišanju plač in o pravicah delavcev do organizacije — na vsa ta vprašanja je odgovor, da tiči za njimi podjetniški svetovalni odbor NRA, ki je pravi možganski trust NRA. Stalno je na delu za izpopolnitev svoje mašine, ki je te dni dobila v Pierreu S. DuPontu novega načelnika. Industrial advisory board NRA se razvija v eno najgladkejšo in najučinkovitejšo "svetovalno" mašino, ki jo je Washington že kdaj videl.

Ta odbor je intelektualni avtor kampanje proti poskusom, da bi NRA dobila res nekaj zob. Preprečil je zahtevo unij, naj jim vlada da moč in oporo, da prisilijo glodalce na izpolnjevanje pravilnikov; prav tako tudi, da ne pridejo v javnost ime, na "čizlerjev". Odgovoren je, da so bile vreče pritožb vržene v kot, na drugi strani pa je inspiriral kampanjo v kapitalističnem časopisu proti bojkotu glodalcev.

Rezultat tega je, da je znak plavega orla izgubil ves pomen in je le karikatura in ne simbol "novega deala". V industrijskem svetovalnem odboru NRA so le največji magnati, med katerimi je Pierre Du Pont kot municijski kralj na vrhu piramide. On je tudi eden največjih delničarjev General Motors korporacije in član njenega direktorija ter številnih drugih podjetij.

Ta odbor tudi skrbi, da pridejo na vodilna mesta le "zanesljive osebe", pa bilo to v Washingtonu ali pa v pokrajinskih odborih NRA. Ves njegov aparat je usmerjen za tem, da zaustavi organiziranje delavcev, iz pravilnikov pa napravi legalizirano poverilnico za odiranje odjemalcev in izkoriščanje delavcev.

Delavci trpe posledice birokratičnih preprirov

2800 delavcev, najetih pod CWA, odslovljenih v Garyju

Gary, Ind. — Brezposelni delavci, najeti pri javnih delih, ki jih financira federalna vlada morajo nositi posledice nespornostim in kapric med raznimi uradniki, ki vaak po svoje tolmačijo določbe. V Garyju sta se zadnji teden sprla predsednik okrajnega odbora, Charles Baran, in Maynard Montgomery, zastopnik Civil Works Administracije, in posledica tega spora je bila, da je v petek Baran kratkotalno odslovljen 2800 delavcev, katere je Montgomery dodelil za razna javna dela v okraju Lake.

Delavci, ki so čisto nedolžni pri tem preprirov, so bili zagotavljeni, da jim Montgomery poišče drugo delo. Kakor je pojasnil Montgomery, je spor nastal, ker je Baran zahteval, da ima on pravico izbirati delavce, dočim Montgomery vztraja, da ima po določbah CWA edini on pravico uposliti delavce, katere on hoče.

Kanada odgodila izročitev Insulka Toronto, Ont. — Martin Insull, brat bivšega čikaškega magnata Samuela, ki je begun na Grakem, je dobil priliko od sodišča, da lahko vloži do 19. decembra priziv proti odloku deportacije v Združene države.

Litvinov ignoriral Hitlerja!

Šel je skozi Berlin, ne da bi bil obiskal koga od Hitlerjevega režima

Moskva, 10. dec. — Maksim Litvinov je nocoj dospel v Moskvo in v sovjetskih uradnih krogih je bil sprejet z največjim triumfom.

Berlin, 9. dec. — Maksim Litvinov, sovjetski komisar za zunanje zadeve, ki se je v četrtek pripeljal v Berlin iz Rima — se je včeraj hitro odpeljal iz Berlina proti Moskvi, ne da bi se bil zglasil pri katerem predstavniku Hitlerjeve vlade. Enostavno je ignoriral ves uradni Berlin!

Litvinov se je mudil eden dan v Berlinu in ta čas je porabil v sovjetskem poslanstvu. Poslanik je informiral poročevalce, da je komisar zelo zaposlen s privatnimi zadevami in ne more nikogar videti. Litvinovu se je tako mudilo domov, da ni hotel čakati niti ameriškega poslanika Bullitta, ki pride v Berlin v enem dnevu ali dveh.

Najlepše je pa to, da so tik pred prihodom Litvinova v Nemčijo vsi vodilni režimski listi pisali — pohvalno o njem in poudarjali potrebo, da Nemčija ohrani prijateljstvo do sovjetov.

Bombe na Španjolskem

Vojaštvo v akciji

Madrid, 10. dec. — Krvavi spopadi med vojaštvom in anarho-sindikalisti v Barceloni in drugih krajih španske republike so se nadaljevali včeraj in zadnji noč. Okrog 40 je mrtvih in stotine ranjenih. V Madridu se je sinoči razletelo deset bomb; ena bomba je eksplodirala pred italijanskim poslanstvom in druga je poškodovala cerkev. V Valenciji so izgrezniki razdrli železniški tir in vrgli ekspresni vlak iz tira. Šest potnikov je bilo ubitih in enajst ranjenih.

Madrid, 9. dec. — V Barceloni so izbruhnili revolucionarni nemiri anarhističnih in sindikalističnih ekstremistov. Po prvih vesteh so ekstremisti v spopadu z vojaškimi četami in več oseb je bilo ubitih v prejšnji noči. Padlo je več bomb, ki so poškodovale tudi neko cerkev med drugimi poslopji.

Včeraj se je sešla nova španska zbornica. Santiago Alba, ki je bil minister za časa monarhične in izgnan iz Španije za čas diktature Prima de Rive, je bil izvoljen za zborniškega predsednika.

Edino vojaki so upravičeni vladati Nemčiji!

Tako zahteva Roehm, vrhovni vodja nacijskih čet, ki priporoča čisto vojaško vlado

Berlin, 9. dec. — Ernst Roehm, vrhovni poveljnik Hitlerjevih napadalnih (šturmarskih) čet, je včeraj izjavil, da edina garancija za mir je, če vojaki prevzamejo vso odgovornost za vlado v Nemčiji. "Vojak je branitelj države in naroda in poklican je, da umre za svojo domovino, torej če ima tako veliko dolžnost, naj ima tudi velik privilegij, to je, da odloča, kako naj bo država vladana in kdaj je njegova smrt potrebna", je argument kaptana Roehma.

Rekel je tudi, da politična armada nacijskih "šturmarskev" obstoji le zato, da čuva Nemčijo pred boljševizmom — torej za službi, da ima glavno besedo pri vladanju Nemčije.

Nacijski vodje so odredili, da židje ne smejo prodajati nobenega božičnega blaga, niti ne smejr rabiti krščanskih simbolov pri dekoraciji svojih prodajalnic in oglašanju svojega blaga za božične praznike.

JOHNSONOVA PUSTLJIVOST DO MELLONA

Noče zagrabiti njegove Aluminij kompanije; plave orle trga le malim trgovcem. Kongresna akcija na vidiku

Washington. — (FP) — Vse kaže, da ima administrator NRA Hugh Johnson večji strah pred multimilijonarjem Andrew Mellonom, ker se pravilnika njegove Aluminij kompanije ne mara niti s prstom dotakniti. Tudi za kršitev predsedničkovega uposlevalnega dogovora po tej družbi se ne zmeni. Z vednostjo vlade družba plačuje nižje mezde svojim delavkam, kakor pa določa dogovor.

Aluminij kompanija je s svojim pravilnikom pokazala, da ima sama svoj zakon in se ne miali ravnati po industrijskem zakonu. Iz svojega pravilnika je popolnoma izpustila točko o "poštenih konkurencah", ki je mandatorična, in je predložila le določbe o minimalni plači 25 centov na uro na jugu in par centov več na severu ter o delovniku.

O izpuščeni točki družba pravi, da je ne potrebuje, ker kontrolira 98% aluminijeke produkcije, par manjših neodvisnih podjetnikov pa itak ne pride v poštev. Za Johnsona in sploh za vlado je to zelo delikatno vprašanje, katerega je administrator izročil v rešitev svojemu pribočniku Donaldu Rikhergu.

Če bo Mellonova družba vztrajala pri tem in v slučaju, da se ji NRA poda, bo zadeva gotovo prišla pred kongres, kamor jo bodo zanesli neodvisni podjetniki, ki imajo na svoji strani tudi mogočnega Anaconda Copper Mining kompanijo. Njo je Mellonova družba izpodrinila pri dobavi kontrakta za električno žico za vladno elektrarno pri Muscle Shoalsu, ki jo postavlja štiri cente nižje cene pri funtu — 12c proti 16c.

Anaconda Copper Mining kompanija se je zdaj zavzela za razvitje elektrarskega projekta ob reki Columbia v državi Washington, da neka neodvisna aluminijaka tovarna dobi ceneno elektriko, kar ji bo omogočilo uspešnejšo konkurenco z Mellonom.

Za njegovo družbo se zanima tudi senator Borah, avtor klavzule v Niri proti monopolom. Pazno zasleduje manevranje s tem pravilnikom in kakor pravijo nekateri njegovi prijatelji, bo proti družbi odprto nastopil v senatu.

Sploh bi Johnson sam lahko ugnal Mellona, če bi hotel odprto nastopiti proti njemu, ker je dežela sita mellonizma. Vendar se pa tega spopada izogiblje in se raje sem pa tam spravi nad kakénega zakotnega trgovca, ki mu z veliko gusto odvzame plavega orla.

Stavka oblačilnih delavcev izgubljena

St. Louis, Mo. — Po več ko trimesečni stavki je 900 oblačilnih delavcev odglasovalo, da se vrnejo na delo, ko je posredovalni odbor dosegel sporazum, ki določa uposlitev vseh stavkarjev brez zvišanja plač. Organizator Rosenblum od A. C. W. je stavkarjem obljubil, da unija ne bo mirovala, dokler ne zmaga.

Tudi Brazilija ima rekord — v uničevanju kave

Rio de Janeiro. — Od junija 1931 je Brazilija uničila 24.701.000 vreč kave, vredne nad 200 milijonov dolarjev, v prizadevanju, da obdrži ceno. To znaša 1.851.000 vreč kave, kakor pa jo je bilo porabljen v zadnjem letu po vsem svetu. Tudi to je rekord.

Brezposelnost raste v Franciji

Število brezposelnih delavcev stalno raste že tri mesece

Pariz, 9. dec. — Število brezposelnih delavcev na Francoskem je zadnji teden poskočilo za 5626 in znaša danes 258.000. To je sicer manj ko zadnje pomlad, ko je armada brezposelnih prekoračila 300.000, kljub temu je alarmirana vsa francoska javnost. Zadnje tri mesece brezposelnost stalno narašča sporedno s finančno krizo, katera pretresa Francijo. Obenem naraščajo cene in trgovina je vedno bolj paralizirana.

Politična kriza je bila danes začasno omiljena, ko je Chautempsova vlada dobila zaupnico v zbornici glede vprašanja redukcije plač državnim nameščencem. Socialisti so se vzdržali glasovanja.

Dve tretjini centa plače za natakarje!

Restavracijski pravilnik je višek nesramnosti. Unija proti

Washington. — Tri kosila na dan in dve tretjini centa plače na uro je minimalna meza, katero priporočajo restavracijski z juga v svojem pravilniku. Na severu bi bila minimalna plača 11 do 14 centov na uro, splošni delovnik pa 54 ur na teden in v potrebi tudi do 60 ur.

Na ta način skušajo restavracijski "realiti" delavski problem. Njih pravilnik, ki se tiče pol milijona delavcev, je višek nesramnosti in absurdnosti. To se zdi tudi nekaterim lastnikom restavracij, ki so proti tej "kraljevski" plači, ker se jim vidi preveč ponižujoča za njih poklic. Večina, ki je sestavila pravilnik, pa amata, da so tri kosila na dan in dve tretjini centa plače na uro na jugu vse, kar potrebujejo dekleta v restavracijah in delavci v kuhinjah.

Pravilnik so dva dni pobijale tri unije. Unija Ameriške delavske federacije zahteva maksimalni delovnik 44 ur na teden, \$30 tedenske plače za natakarje in kuhe ter \$15 za natakarce, ostali dve uniji, neodvisna in levičarska, pa zahtevata \$20 minimalne plače za natakarce in 40-urni tednik.

Anglija za reformo Lige, Francija pa ne

Mussolini pričakuje prvi ugoden odziv iz Londona. Francija ostane pri versajski pogodbi

Rim, 9. dec. — Tukajšnji diplomatični krogi so informirani, da Mussolini pričakuje prvi ugoden odziv na svoj predlog za reformo Lige narodov iz Londona. Anglija je menda dala razumeti, da je naklonjena reformi do neke meje. Stališče angleške vlade je, da vsaka sprememba v konstituciji Lige mora biti sugerirana od zunaj, ne iz Zeneve, tako da bodo lahko tudi Združene države, Rusija, Japonska in Nemčija sodelovale pri teh spremembah.

Pariz, 9. dec. — Mnenje predstavnikov francoske vlade je, da Francija ne bo sprejela zahteve Italije za reformiranje Lige narodov. Francija bo ščitila versajsko pogodbo do skrajnosti. Tudi separatnega pogajanja z Nemčijo ne bo.

V Nemčiji morš kaditi, če nočeš

Berlin, 9. dec. — Lokalni nacijski diktatorji v Klein-Hausenu so odredili "cigarni teden" za vse moške v občini, ki kadijo ali žvečijo. V "cigarnem tednu" morajo vsi le cigare kupovati in kaditi z namenom, da bodo imeli izdelovalci cigar več dela. Cigarete in žvečilni tobak mora imeti odmor.

NRA DAJE STAVKARJEM LE PRAZNE OBLJUBE

"Z Washingtonom smo pri kraju", pravijo tekstilni delavci. Stavke proti priganjstvu in odslovlitvam unionistov

Washington. — (FP) — Bridko razočarani in kritični namram Nirimem svetu za industrijske odnošaje v tekstilni industriji so se zastopniki 4600 tekstilnih delavcev v South Carolini in Tennesseeju vrnili v svoj kraj in ob tej priliki rekli, "da so z Washingtonom pri kraju."

V glavno mesto so bili prišli v nadi, da dobe pravico, vsaj kočček pravice. Dobili pa so kos papirja, več praznih obljub ter ukaz, naj se stavkarji vrnejo na delo.

"Sedaj je jasno, da bodo delavci na jugu dobili le toliko, kolikor si bodo sami priborili," je rekla Zilla Hawes, organizatorica tekstilnih delavcev v Knoxville, Tenn. "Teško se mi je vrniti k delavcem ter jim povedati, da s prihajanjem v Washington tratimo le čas ter njih denar. Kjerkoli mogoče, bom urgirala delavce, naj ignorirajo mašinerijo NRA, ker jih le zamotava v "red tape". Svoje zahteve morajo izvojevati potom svoje ekonomske sile."

Ti delavci so zastavkali v sedmih tovarnah v Južni Karolini in Tennesseeju radi nečuvenga priganjajstva, znižanja višjih, to je nad minimalni plač ter radi odslovlitve vsjega števila unionistov. Po vseh tovarnah so delavcem napravili mnogo več strojev kakor so jih prej obratovali. Po nekaterih krajih polovico več, na splošno pa eno tretjino več ko zadnje spomlad.

Tudi plače so "izravnali". V smislu tekstilnega pravilnika so nizke plače zvišali na minimum \$12 na teden, višje plače pa znižali. Neki kvalificiran delavec je na primer prej zaslužil po \$22 na teden, plača pa mu je bila "izravnana" na \$16 in poleg tega je dobil tudi več strojev.

Proti tem razmeram je med delavci nastal večji odpor. In ker so se pričeli organizirati, so družbe pričele odslovljati vse aktivne unioniste, kar je povzročilo atavko.

Robert W. Bruere, načelnik tekstilnega sveta za industrijske odnošaje, del NRA, je stavkarjem povedal, da so v smoti, če mislijo, da jim Nira garantira pravico do organizacije. Njegov svet tudi ne more nobenega podjetnika prisiliti, da sprejme na delo odslovljene delavce ali pa da odpusti skebe. Iz tega je razvidno, da je vsa NRA mašinerija v tej industriji le mreža in "red tape" in da delavci nimajo od nje kaj pričakovati.

Bojniku so izrezali želodec in zdaj je — dober

Chicago. — Joseph Krall, star 33 let in strojnik po poklicu, je prestal operacijo, ki mu je popolnoma odvzela želodec in zdaj se mu vrača zdravje. Goltanec so mu spojili direktno s drobnim črevom in Krall mora dobro prežvečiti v ustih vsako hrano in jesti mora redno najmanj šestkrat na dan. To je štirindvajstični slučaj, ki je znan zdravnikom, da je človek ostal brez želodca in živi.

Štirideset francoskih jetnikov ubitih?

Pariz, 9. dec. — Razširila se je nepotrjena vest, da so se na kazniškem parniku La Martinie uprli jetniki, ki so jih prevržali iz Francije na Hudičev otok. Straža je upornike napadla z brizganjem vroče pare in 40 jetnikov je umrlo za opeklinami. Vstaja je bila zadušena.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovane
National Benefit Society

Narodna: za Zdravne drzave (sloven
Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cleve
\$7.50 za leto, \$4.50 za pol leta; za Kan
\$2.50.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cleve \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Gene oglasov po odgovoru.—Rokopisi ne
vraščajo.
Advertising rates on agreement.—Manu
scripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s Naslov:
PROSVETA
1657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Datum v oglasu, na primer (Oct. 31,
1928), poleg vsakega besedila na naslovu po
meni, da vam je v tem datumu potekla
narodnina. Pomenilo je pravilno, da se
vse list ne vrati.

Domač drobiž

Knjige Cankarjeve družbe

Chicago. — Pred nekaj dnevi
so prišle iz starega kraja knjige
Cankarjeve družbe. Stiri knjige:
ge: Koledar za 1934 z zanimivi-
mi leposlovnimi in poučnimi spi-
si ter pomembnimi slikami, Veliko
mravljišče (Ivan Moček), ki je
nadaljevanje Toneta Plešca v
Chicago, Naš svetovni nazor
(Sigma), teorija in razvoj dia-
lektičnega materializma, in Zlato
tele in druge zgodbe (Janez Sa-
mojov). Vse štiri knjige, mehko
vezane, se dobijo pri Proletarcu,
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.,
za \$1.12 s poštnino vred.

**Film "Triglavske strmine" pre-
delan za ameriške teatre**

Los Angeles, Cal. — Mrs.
Frances Tavčar je stopila v zve-
zo z enim najbogatejših filmskih
studijev v Hollywoodu z nape-
nom, da ta studij prevzame njen
film "Triglavske strmine", ga
predela, mu doda glas in zvok
ter ga razširi na splošno po vseh
ameriških teatrir. Obenem je
Tavčarjeva na delu za produkcijo
novega filma, za katerega bo
imela na razpolago vse tehni-
čne dovršenosti najmodernejšega
studija v Hollywoodu. Pri
tem delu ji gresta na roko dva
slovenska eksperta; eden od teh
je znani J. Z. List, ki je kamerist
v Hollywoodu.

Nesreča pri delu

Milwaukee. — Frank Peric,
primorski rojak, je bil pred ne-
kakimi dnevi težko pobit pri delu v
Mitchell parku. Lesena opora,
na kateri so slonele vodovodne
cevi, ga je zadela na glavo in mu
prebila lobanjo za desnim uše-
som. Odpeljali so ga v bolnišni-
co in od tam so ga poslali do-
moy, ko so ugotovili, da lahko
okreva.

Novi grobovi

Milwaukee. — V bolnišnici je
umrla Jennie Komar-Florjan,
stara 45 let, doma iz Štajerske.
Zapuška moža in sina. Pred tre-
mi meseci ji je umrla hčerka.

Cleveland. — Umrl je Gregor
Rajer, po domače Jeršetov Gregor,
star 58 let in doma iz Mar-
tinje vasi pri St. Lovrencu na
Dolenjskem. V Ameriki je bil 33
let in zapuška žena, dva sinova
in štiri hčere.

Forest City, Pa. — Po dolgi
bolezni je tu umrl rojak Frank
Pevce.

West Allis, Wis. — V okrajni
bolnišnici v Wauwatosa je umrl
Anton Marčić, star 17 let in rojen
v Bartonu, Wis. Bolan je bil tri
tedne in zapuška starša ter več
bratov in sester. 1. t. m. je umrla
Mary Kovačič, stara 80 let in
doma z Dolenjskega, ki zapuška
več odraslih otrok. Oba ta
pogreba je oskrbel Ermenčev za-
vod.

Nov grob v Argentini

Buenos Aires, Arg. — Tu je
umrla v najlepši dobi svojega
življenja Angela Kosmač, doma
iz Straže pri Cerknem na Pri-
morakem. V Argentini je bila
pet let in zapuška moža in sestro.

**Stavka v čikaških tovarnah za
klobase**

Chicago. — Zmaga klavniških
delavcev je tako opogumila 3000
delavcev v tovarnah za klobase,
da so tudi oni zastavkali. Priza-
deta so večinoma mala podjetja
kjer je glodanje pravilnika naj-
večje. Stavkarji so člani Amal-
gamated Meat Cutters & But-
chers Workers unije. Zahtevajo
višje plače in druge ugodnosti.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

"Hlapci v Canonsburgu

Canonsburg, Pa. — Drama v
petih dejanjih uprizori tukajšnji
dramski klub Soča v nedeljo
popoldne, dne 31. decembra, za
društvo Postojnska jama št. 138
SNPJ. Pričetek točno ob 2. uri.
Sodeluje tudi pevsko društvo
Ilirija.

Naš nesmrtni Cankar v tej
drami najhujše bije po tistih,
ki čez noč spremene svoje poli-
tično prepričanje. Biča ljudi
brez načel, brez hrbtnice, sploh
hlapce, ki se radevoljno prodajo
za večji kos kruha in za do-
bre službe. Ta drama, ki je iz-
šla l. 1910, je bila od avstrijske
policije prepovedana, ker se jim
je zdela prer-evolucionarna, in
menda tudi preveč resnična.

Ker je ta drama zadela hlap-
čevski duh tako, da na Sloven-
skem v tistih časih ni smela na
oder, je Cankar pisal svojemu
češkemu prijatelju in pisatelju
Kraigherju in ga prosil, naj de-
luje, da bodo uprizorjeni "Hlapci"
vsaj v Pragi. Poskrbel je za
prevod v češčino, ki ga je izvr-
šila gđc. M. Noskova. V Ljubl-
jani so smeli "Hlapci" na oder
še po svetovni vojni. Vsi takratni
klerikalni listi so dvignili
mnogo prahu proti tej drami
ter so jo obsojali, le Ljubljanski
Zvon je imel vsaj nekoliko ugod-
no kritiko o dramu.

Trpeče delavsko ljudstvo je to
dramo seveda pozdravilo, ker je
prikazala karakterje menjajočih
se značajev in mas v resničnejši
luči.

Cankarjeve drame in druge
spise slovensko ljudstvo še danes
v ogromnem številu ne razu-
me. Vzrok temu žalostnemu po-
javu je, ker je ljudstvo še vedno
noče razumeti. Njegov jezik je
preprost, bolj ljudski kot jezik
katerega drugega slovenskega
pisatelja. V njegovih spisih ni
nič tako silno globokega, da bi
moral povprečen čitatelj obupa-
ti in odložiti knjigo. V Cankar-
jevih dramah vidimo, da je po-
svetil vso pažnjo opisu okolščine
in čustvovanja svojih junakov.

Rojakom in prijateljem dra-
matike bo zopet dana prilika,
da vidijo globoko zamišljeno so-
cialno dramu. Igralci in igralke
se pridno vadijo, da bodo poka-
zali kar najbolje to dramu v za-
dovoljstvu gledalcem. V dramu
nastopa čez 40 oseb. Videli bo-
mo shod v gostilni, ki ga je skli-
cal borec proti mračnjaku Jer-
man. Ko jim govori in jih podu-
čuje, ga nevedni kmetje dejansko
napadejo in ga obmetavajo s
kamenjem. Videli bomo, kako
naučitelj in učitelj trebista šolsko
knjižnico ter trebista knjige
brezbožnih pisateljev. Videli bo-
mo župnika, visokega, ponosne-
ga, ki vabi učitelje in učiteljice
na večerjo in zagotavlja, da jim
ne bo treba šmarnice moliti. Vi-
deli bomo Jermanovo mater ka-
ko prosi na kolenih sina, naj ne
zavrže Boga. V petem dejanju
bomo videli Jermana, ko so ga
premestili v hribe, kako se pri-
pravilja na pot. Edino njegovo
upanje in tolažba je učiteljica
Lóžka. To je žarek, ki ogreva
srce Jermanu in ga navdaja s
tolažbo.

Ker ta drama še ni bila igrana
v Penni, upamo na veliko ude-
ležbo. Ker bo po igri tudi Sil-
vestrov večer, se bomo, upam,
prav pošteno zabavali in za en
čas pozabili vsakdanje mučne
skrb. Program bo priobčen en-
krat pozneje. Društva v tej okoli-
lici se pa prosil, da ne prirejajo
tisti dan prireditev. Povabljeni
prav uljudno vsi v Canonsburg!
Za dramski odbor Soča,
John Koklich.

Razne vesti

Bridgeport, O. — Priredba
društva št. 54 SNPJ na Glen-
coe 2. decembra je bila povoljna,
dasi ni bila udeležba velika,
so bili pa tisti, ki so prišli, prav
veseli. — Pri društvu št. 13 je
bil ponovno izvoljen ves stari
odbor. Delavske razmere v tu-
kajšnjih rovih so se poslabšale.
Skrčili so obrat in kompanije
nagajajo, da morajo rudarji
delati tudi ob sobotah ko prej,
ko se je bolje delalo.

V nedeljo, 17. decembra, bo
letna seja soc. kluba št. 11, na
kateri bomo dobili nekaj novih
članov, pravijo. Na tej seji bo-

mo volili tudi nov odbor za pri-
hodnje leto, zato je dolžnost
vsakega člana, da se seje udele-
ži. Izvoliti moramo dobre člane
v odbor, da bo klub lahko napre-
doval.

Društvo št. 13 je izvolilo dva
člana, ki bosta nastopala na
zaslišanjih glede brezposelnost-
nega zavarovanja. Vsi moramo
iti na delo, da dobimo to zava-
rovanje.

Državna konvencija soc.
stranke bo koncem marca v Cle-
velandu. Klubom priporočam,
da izvolijo delegate in jih po-
šljejo na to konvencijo, ki bo
velikega pomena za vse.
Joseph Snoy, 13.

Nekaj spominov

Milwaukee, Wis. — Predno
sem odpotoval v Ameriko, so mi
ljudje, ki so že bili tam, pripo-
vedovali, da je mesto Cleveland
najbolj primerno za vsakega
priseljence in menda je bilo to
res. Ko sem l. 1903 prišel v to
mesto, sem našel tam mnogo
rojakov. Ob jezeru Erie so imeli
svojo naselbino, več trgovin
in gostiln in seveda tudi cerkev,
brez katere najbrž ne bi mogli
živeti. Iz starega kraja so
namreč prihajali pobožni roj-
aki in zato je tudi cerkev dobro
uspevala. Pri kolektah ni padal
v pehar samo drobiž, temveč
tudi petaki in desetaki. Sloven-
ci so bili uposleni v tovarnah in
opravljali težka dela, kako so
se udeleževali na kulturnem in
političnem polju, pa mi ni zna-
no, ker sem bil v Clevelandu
samo štiri mesece. Nekaj jih
imelo v bližini svoje farme, za-
bave in veselice pa so prirejali
povečini v gostilnah, v katerih
je bilo precej slovenskih deklet.
Nekateri so kmalu našle ženin
in se poročile.

Jaz sem imel takrat v Cleve-
landu brata in sestro. Sestra
je bila poročena in imela na
stanovanju več oseb. Pri njej
sem se nastanil tudi jaz in dva
dni po prihodu sem že dobil de-
lo, katerega mi je preskrbel
brat v plinarni, v kateri je bil
uposlen. Delo v plinarni je bi-
lo zelo naporno in nezdravo in
mnogo delavcev, ki so bili tam
uposleni, je moralo v prerani
grob. Trije so umrli v tistem
času, ko sem jaz delal. Plinar-
na je bila prava morilka delav-
cev. Težko delo sem opravljal
štiri mesece in ko sem uvidel,
da mi plin razjeda zdravje, sem
delo pustil. Delati smo morali
tudi ob nedeljah in plača je bi-
la samo 16 centov na uro.

Prihranil sem si bil nekaj de-
narja in odšel v Minnesoto, v
železno okrožje. Ustavil sem se
v Evelethu, kjer je bilo nekaj
mojih znancev in eden teh je
bil delovodja. Ta je dobil delo
zame v rudniku. Plača je bila
\$2.10 za deseturno delo, ki je
bilo tudi jako naporno, vendar
bolje nego v plinarni v Cleve-
landu. Nesreče so bile pogoste
in enkrat sem sam komaj ušel

smrti, kajti družba ni dosti skr-
bela za varstvo rudarjev.

Imeli smo delovodjo (kapeta-
na) z velikimi lasmi, katerega
pa je bilo težko najti v njego-
vem uradu, ako je človek hotel
dohiti delo v rudniku. Potikal
se je rad v gostilnah. Mnogo
delavcev si je moralo kupiti de-
lo, ker ga drugače ne bi dobili
od tega "kapetana". Zaslužek
je bilo zelo nizek, le nekateri so
prejemali večje plače in te je
družba stavila kot zgled dru-
gim, češ, če bi vi tudi tako prid-
no delali ko oni, bi tudi več do-
bili. Delavci se niso smeli pri-
toževati, kajti to je pomenilo
odslovičev in iskanje dela v
drugih krajih. Tako se je godi-
lo delavcem v Evelethu, ko sem
bil jaz tam. Ko sem čul, da so
odprli nekaj novih rudnikov v
Chisholmu, sem odpotoval tja.

V Chisholmu so obratovali
rudnike precej drugače nego v
Evelethu. Rudarji so bili raz-
deljeni po skupinah, v vsaki
skupini štiri. Imeli so samo
en prostor, dva rudarja sta bila
uposlena pri nočnem delu, osta-
la pa pri dnevnem. Razstrelje-
vali so rudo sami, jo nakladali
ter opravljali druga dela kot
polaganje tračnic in postavljanje
stebov. Nikdar nismo vede-
li, koliko bomo zaslužili. Nak-
ladali smo vozičke ali pa nam
je družba plačevala od čevlja
izkopenega prostora in šele na
plačini dan smo bili na jasnem
glede plače. Naši računi in ka-
petanovi se niso nikdar vjemali.

Delovodja je prišel večkrat k
meni in me spraševal, če mu
bom kupil zavoj cigar. Vedel
sem dobro kaj hoče, odgovarjal
pa sem mu, da nimam denarja
in tudi bi rajše šel iz rudnika
nego dajal darila. Razume se,
da tisti, ki niso podkupovali, ni-
so zaslužili veliko. Bolje se je
godilo onim, ki so to delali. Nji-
hova plača je znašala več ko na-
ša, čeprav niso tako trdo delali.

Nekega dne je delovodja pri-
vedel v moj prostor nekega ru-
darja, ki je najbrž plačal za de-
lo. Rekel je, da bo tam prevzel
moje mesto, meni bo dal pa
drugega. Tako se je tudi zgodilo
in dobil sem najslabši pro-
stor v rudniku, zraven pa mi je
dal še novinca za tovariša. De-
lala sva trdo, toda drugi, ki so
manj delali, so prejeli višje pla-
če. To me je ujezilo in pustil
sem delo v rudniku.

Nekaj dni kasneje sem pričel
delati v drugem rudniku, ki se
je nahajal v bližini. Pozneje
sem zvedel, da so rudarji v ru-
dniku, kjer sem prej delal, na-
redili pogodbo s "kapetanom".
Zagotovili jim je \$75 plače na
meseč, če bodo dali, kar bodo
več zaslužili, njemu. To se je
zgodilo in zaslužili so od 85 do
sto dolarjev na mesec, kar je
bila za tiste čase precejšnija
vsota. Ta "kapetan" je tako
graftal do rudarke stavke l.
1907, katero je vodila Zapadna
rudarska federacija. V tej stav-
ki je bil ta graftar razkrinkan
in stvar je prišla na uho druž-
bi, ki je takoj poslala svoje lju-
di, da zadevo preiščejo in kriv-

ca kaznujejo. "Kapetan" je iz-
gubil službo in na njegovo me-
sto je družba postavila bolj po-
štenega človeka. Kompanijski
ljudje so spraševali rudarje o
graftanju in preiskava je poka-
zala, da so bile pritožbe proti
"kapetanu" upravičene. Delo
sem tudi v tem rudniku pustil,
ker je bila plača prenizka.

Iskal sem delo drugje in ga
dobil v rudniku Monrow. Tudi
tukaj smo delali štirje v enem
prostoru in vsoto, katero smo
zaslužili, je družba razdelila
med nas. Na osebo je prišlo
\$8.80 na dan, \$5.30 več ko je do-
ločalo pravilo. Ko je prišel pla-
čilni dan, nam ni družba hotela
plačati več ko \$4 na dan, mi smo
pa hoteli od družbe toliko koli-
kor smo zaslužili. Iz tega je sledil
prepir, toda "kapetan" Jones
nam je povedal, da družba ne
plača več ko \$3.50 na dan, če-
prav bi rudar zaslužil \$10. Jaz
in moj tovariš sva končno vzela
\$4 na dan, ne pa ostala dva.
Ker se nismo prej zmenili, ni-
smo vedeli, kaj ta ali oni misli.
Ostala tovariša sta zahtevala
polno plačo in sta jo tudi dobila,
družba pa ju je potem odslovi-
la in nista mogla pri nji dobiti
več dela. To je bil huđ udarec
in eden je kmalu odšel v stari
kraj.

Potem se delal še v nekem
rudniku. Tam je bil delovodja
neki Šved, precej pošten človek.
Ko so se rudarji sami priga-
njali pri delu, jih je svaril ter
jim pripovedoval, da ne bodo
nič več zaslužili, ker družba ne
bo hotela plačati, toda poma-
galo ni nič. Rudarji se niso ozi-
rali na svarilo. Družba jim je
nato znižala plačo in potem so
moral res trdo delati, če so ho-
teli zaslužiti \$2.50 na dan. V
tem kakor v mnogih drugih pri-
merih se je pokazalo, da so de-
lavci sami mnogokrat krivi, če
se jim slabo godi.

Joseph Ule.

Aktivnosti soc. kluba

Cleveland, O. — Minule so vo-
litive in z njimi so šli upi po vodi
marsikateremu kandidatu. Tako
se ponavljajo razočaranja za
razočaranjem, ne da bi se ljud-
stvo kaj naučilo iz svojih izku-
šenj v preteklosti.

Kar se tiče socialističnega gi-
banja v Clevelandu je pač še
vedno šibko med domačini kot
tujerode. Slovenci soc. klubi
se trudijo po svojih najboljših
močeh obdržati žrjavico v danih
razmerah, ko je članstvo tako
hudo prizadeto v krizi, da le še
malo kdo kaj dela, večina pa že
dve in tri leta nič. To so pač
vzroki, da ni več aktivnosti.

Koncert soc. pevskega zbora
Zarja na zahvalni dan je imel
kot običajno krasno udeležbo in
je moralno kot gmotno dobro
uspel. Bil je zopet naš dan, dan
delavskega petja v Clevelandu.
Ne čutim se poklicanega pisati
ocene programa, storili so to
že drugi, seveda tudi po svojem
okusu. Dodam le malo, kar se
je dopadlo meni in sem slišal po-
hvalo tudi od drugih.

V spevoigri "Srce in denar"
je krčmarica (Victoria Poljnak)
pokazala dober talent na odru
z razločno, lepo izgovorjavo in v
petju z lepim glasom. Dobra je
bila tudi njena hčerka v osebi
mlade Josephine Turk, katera je
jako ugajala z njenim smelim
nastopom in ljubkim glasom.
Tudi njen ljubimec šofer Janko,
katerega je igral Joseph Trebec,
je jako smelo nastopil in bil tudi
v kretnjah zadovoljiv. On bi
bil dober igralec v daljših vlo-
gah. Prav tako vsi drugi zaslu-
žijo priznanje.

Sedaj, ko se prične zima in je
konec prohibicije, je upanje, da
bodo tudi Slovenci manj pilji,
kar se je med tem časom na žalost
in v našo škodo preveč go-
jilo, da bomo sposobni z jasno
mislijo slediti času in dogod-
kom, ki se tako hitro spreminja-
jo. Potrebno je, da posvetimo
malo več časa naši izobrazbi.

Klub št. 27 je na zadnji seji
sklenil pripraviti vsako drugo
nedeljo popoldne v mesecu "izob-
raževalni krožek", na katerem se
bo razpravljalo o raznih vpraša-
njih delavskega gibanja. Vzeli
bomo najprvo kot predmet klasi-
čno delo Etbina Kristana, "So-
cializem, pacifizem in sorodno."

Na te sestanke vabimo vse
naše somišljenike. Vršijo se v
klubovih prostorih št. 1 (stara
poslopje), pričetek 2:30 popold-
ne. Zraven tega je treba ome-
niti izredno priliko, katero ne bi

smel nihče, moški ali ženska, za-
muditi. V sredo, 20. decembra,
pride v Cleveland eden na-
boljših govornikov socialistične
stranke v Ameriki, August
Claessens iz New Yorka. Govoril
bo na omenjeni dan v SNI
na St. Clair, pričetek ob 7:30
zvečer. Vstopnina prosta.

Da je zanimanje za socializem
precejšnje tudi med Americani
to lahko vsakdo opazi, kdor ko
ličkaj čita in zasleduje delovan-
je in kritiko današnjega časa,
nedeljo, 3. decembra, je govornik
pod avspicije Zveze evangelisti-
čne bratovščine v cerkvi na
55. cesti in Magnet ave. re-
Herman J. Hahn, pastor Sale
cerkve v Buffalu, ki je bil
zadnjih volitvah soc. kandida-
t za župana. On je tudi znan go-
vornik po radiu. Med drugimi
je rekel, da je kapitalizem do
končal. Je preveč bolan, da
se mogel še kdaj vzdigniti in
forme "new deals" so le povr-
ne. Hahn zahteva zgraditev so-
cialistične države.

Ko je bil vprašan od nekoga
navzočih, če socializem ni s-
sproten krščanstvu, je Hahn o-
govoril, da s pristopom v soc-
listično stranko je postal še
dober kristjan. Poslušalci, mi-
katerimi je bilo lepo število po-
testantovskih pastorjev, so s
vdušeno plaskali njegovim bes-
dam.

Slovenci, ne zamudite te le-
prilike in prihitite v SND (na
vo poslopje) v sredo, 20. dece-
bra, da slišate Augusta Claes-
sensa, oznanjevalca socializma,
da se tako poučimo in pripra-
mo na velike dogodke, katere
bomo še mi dočakali.

Joseph Jauch

Iz rudarske naselbine

Blazon, Wyo. — Ta naselbina
leži v kotlini na južnovzhodni
strani od Diamondville in jo
težko najti, toda ljudi je tu
vseno precej. Tukaj obratuje
ta dva premogovnika, v eni
dela okrog 90 delavcev, v drugi
gem pa 25.

Delo je zelo naporno in
varno. Plast premoga je de-
la od 3 do 5 čevljev. V pros-
rih, kjer je visok premog, ob-
tujejo stroji, kjer pa je s-
strop in nizek premog, pa
pači, pod dva in dva skup-
Nesreče so pogoste, zaslu-
pa nizek, ker družbe ne pla-
ničesar za "mrtvo delo", če-
imajo rudarji pogodbo z dru-
bo. Ako hočeš delati, je do-
če ne, pa ostani doma, prav
Tisti, ki delajo pri strojih, p-
jemajo \$6.80 na dan, pomag-
in nakladalci \$6, kopači pa
centov od tone. Za vsakih 15
premoga potroši rudar \$2.50
strelivo.

Kopači smo povečini b-
dela: Ako delovodja koga u-
sli, ga pošlje v prostor, k-
stroj ne more obratovati. M-
je nedavno pozval na delo in
odkazal prostor ter omenil,
za "mrtvo delo" ne bom do-
nobene plače. Rekel sem mu,
mora plačati delavcem, ki ob-
tujejo stroje, ako pače kar-
s stropa, to je za "mrtvo de-
on pa mi je odvnil, da je
radi tega dal kopačem delo,
se delo s stroji ne izplača.
pomeni torej, naj kopači
stonj delajo. Take so razm-
pri nas. A. Savsek, 563

Znak NRA

Glencoe, O. — Pošiljam v
znesek nadaljnje naročnine,
pa poteče, ne bom več obno-
naročnine, ako Prosveta ne
imela na prvi strani znak N-
NRA se mi vidi precej kor-
na stvar, zakaj ne bi torej
kazali, da se strinjamo z n-
Še nekaj. Vsi oni, ki naroča-
Prosveto, se smatramo za "so-
bolj napredne" — Prosveta
pokazuje, da je manj napre-
kot smo njeni naročniki.

A naj bom tiho! Morda i-
te vi bolj tehtne vzroke, za-
tere jaz ne vem.
Agnes Potocnik

Scottsborski črnci so med obravnavo, ko jih vodijo dnevno iz
zaporov v sodnijo in nazaj, slabo zavarovani vprico linčarskemu
sentimentu, ki zdaj pljuska preko Amerike. En sam stražnik jih
spremlja.

Louis Adamič

SMEH V DŽUNGLI

AVTOBIOGRAFIJA AMERIŠKEGA PRISILJENCA
Poslovenil Stanko Leben

Toda vesti, ki so krožile o našem skorajšnjem odhodu, se niso hotela potrditi. Zopet se je približala suha letna doba in zopet so poslali polk na vojne vaje v močvirno, z džunglami prepreženo notranjost republike. Kar nas je bilo pri polkovnem poveljništvu, smo dobro vedeli, kolika nestrpnost se je lotila Blakelocka, ker ga niso takoj poslali s polkom v Evropo ali vsaj nazaj v Države; kljub temu je bil videti na pohodu v La Chorrero na vrhuncu slave. Vso dolgo pot je prehodil peš, dočim je ordonanca vodil njegovega konja.

Predem smo vkorakali v mesto, se je povzpel na konja ter s Kosko in ostalim polkovnim stabom zajahal naravnost pred hišo, ki je v njej uradoval "alcalde"; zamahnil je v pozdrav s svojim klobukom ter gostobesedno nagovoril domačine v njihovem lastnem narečju kot naše plemenite zaveznike; republika Panama je namreč kmalu za Združenimi državami napovedala vojno Osrednjim silam.

Za njim je prikorakal celotni polk, godba je igrala poskočno melodijo, moštvo pa je na prigovor častnikov, ki so sledili Blakelockovim navodilom, mahalo s klobuki in glasno pozdravljalo. Uboგი domačini so bili kajpak prevzeti od te nenadne prisrčnosti, a katero so jih pozdravljali "los soldados Americanos", ki so bili z njimi vse dotlej kvečjemu prevzeto strpljivi.

IV

Polk se je utaboril dve miljii za La Chorrero. Zvečer nam je bilo v prostem času dovoljeno zahajati v mesto, in v teh petih tednih so Blakelockovi možje ukresali življenje marsikateremu bodočemu državljaniu Panamske republike. Dvakrat na teden je naša polkovna godba prirejala koncerte na "plazi" in domačini so se stekali iz daljnih naselbin v džungli, da bi jih slišali.

Tako smo prijazno in veselo zagospodarili v tem kraju. Tedaj pa se je pripetil dogodljaj, ki je za nekaj dni skalil prisrčne odnošaje med zaveznikom.

Nekega večera nas je sedela gruča v neki "cantini" ter dražili policijskega načelnika mesta Chorrere, ki se je bil sam povabil, da nam pomaga pri popivanju piva. Obleden je bil v načekano uradno uniformo z epoletami, gumbi iz medenine in ovesen z mnogimi kolajnami, vzbujajoč videz osebe iz komične opere. Njegova angleščina je bila prešibka, da bi bil razumel naše šale, ali pa se je zaradi pijače naredil, kakor da jih ne razume. Na vsak način smo se imenitno zabavali.

Temu policijskemu načelniku se je zlasti prikupil mlad prostak iz naše stotnije, ki se je bil malo prehudo nalezel ter se v pijanosti začel bahati z raznimi svojimi junaštvii; naposled je izvlekel armadno pištolo ter načelniku pričel razlagati, kako deluje. Nenadoma se je orožje sprožilo in eno uro zatem je bil chorrerski varuh zakona mrtev s strašno luknjo v trebuhu.

Mladega vojaka so seveda takoj zaprli. Blakelock je za pet dni prepovedal polku vsak izhod iz taborišča. Obenem je vsaki stotniji zaukazal nabirati prispevke za pokojnikovo vdovo in na dan po pogrebu je ves polk z godbo na čelu prikorakal na "plazo" v La Chorreri ter med zvoki trobent izročil plakajoči vdovi dve tako težki mošnji zlata in srebra, da jih še nesti ni mogla. Potem je Blakelock v ime nu vseh Združenih držav izrazil najgloblje obžalovanje zaradi neljubega dogodka; zagoto-

vil je alcaidu in meščanom, da bo mož, ki je odgovoren za prerano smrt vrlega načelnika, strogo kaznovan, slednjič pa še obljubil, da se kaj takega, kolikor je v njegovih močeh, ne bo ponovilo nikoli več.

Šesti dan nam je bilo mesto zopet odprto. Nihče nas ni gledal postrani. Novi policijski načelnik (ki je, mimogrede povedano, predstavoval vsi oboroženo silo republike) je nosil isto uniformo, v katero je hodil oblečen njegov prednik. Le na suknji je bilo opaziti nad trebuhom majhno, okroglo krpo in krvavi madeži se niso bili dodobra odstranjeni. Chorrerske žene so bile celo prijaznejše z možmi iz polka kakor doslej. Nezaslišana sreča, ki je doletela vdovo pokojnega načelnika, jim je razburila domišljijo; odkrito in z dražestno naivnostjo so se menda predajale varljivemu upanju, da bomo postrelili tudi njihove zakonske može.

Vse to je bilo v polku povod brezkončnega smeha. Blakelock sam se je smejal. Kosku je šlo na smeh. Celo Lonija Burtona je zabavalo, čeprav Blakelocka ni odobral, češ, da se norčuje iz pohlevnih domačinov.

V

Slednjič je spomladi leta 1918. prejel povelje, naj se odpravi v neko taborišče v Louisiana. Komaj smo dospeli v našo novo postojanko, že so Blakelocka razrešili poveljstva z naročilom, naj se zglati v Fortu Oglethorpu, kjer bo prevzel zamorski delavski bataljon, ki bo nemudoma prepeljan preko morja.

Blakelock je, mislim, že napol pričakoval, da mu bodo odvzeli njegov oddelek; toda biti poslan za poveljnika črnskemu delavskemu oddelku, ne zaradi tega, ker so ga tvorili črnči, marveč ker je bil delavski, je bilo zanj vendarle nekoliko pregrenko in pretrpko.

Urno je odšel v Washington ter tam poskusil, da bi s prošnjo obdržal svoj stari polk ali da bi ga vsaj dodelili tej ali oni bojni enoti; toda prejel je odgovor, kakor je pisal Koski, da se mora brez odloga zglati v Fortu Oglethorpu in prevzeti poveljstvo novega oddelka; če se temu ukazu ne bi nemudoma pokoril, ga bodo postavili pred vojno sodišče zaradi nepokorščine in bo najbrže odpuščen iz službe.

Ko mi je pokazal Blakelovo pismo, ki je bilo stvarno in kratko, je Koska dejal:

"Kajpada! Saj ni nič nenaravnega v tem, kar se je zgodilo. Pomislite le na njegov nesrečni službeni list, ki priča zoper njega v vojnem ministarstvu, in pa na številne častniške, uslužbene v Washingtonu, ki ga vsi osebno poznajo kot muhava čudaka. Sicer pa bi bilo zares prenesmiselno," — in grenek posmeh mu je skrivil ustnice — "če bi mož, kakršen je Blakelock, nastopil kot borec v boju za demokracijo. Ker je usoda napravila iz njega častnika ameriške armade, je morda še najprimernejše, da ga vtaknejo v delavski bataljon. Tam bo igral slamnatega nadzornika, nad tropami rakunov, izlagajočih ladje v Brestu!"

Ko sem povedal Loniju Burtonu, križarju za demokracijo in sedaj korporalu, kar sem vedel o Blakelockovi preemstitvi, mi je odvrnil:

"Vrag ga vzemi, tega Blakelocka! ... Vi in Koska sta mu lahko dobra prijatelja, kolikor hočeta; jaz zase sem prepričan, da je blazen; popolnoma vseeno je, kako je prišel do tega, toda kmalu bi že rad imel nad seboj malo manjši vojaški ženij."

(Dalje prihodnjik.)

Po vtisih Emmy Freundlichove:

Slike iz velikega ženskega parlamenta

(Jubilejno zborovanje angleške zadržne ženske gilde)

2700 delegat je prišlo na jubilejni kongres prve in najstarejše gospodinjске organizacije na svetu, ki se je vršil nedavno. 50 let dela je zapustilo sadove in sijajna manifestacija ženskih teženj je bil ta zbor. Resnično velik ženski parlament, morda celo največji. Dvorana s svojimi stebri in obsežnimi galerijami vtis se povečuje. Krog in krog dvorane visijo prapori krajevnih gild, kajti vsaka krajevna gilda ima svoj prapor in vsak prapor je drugačne oblike, barve in izdelave. To daje temu ženskemu parlamentu pestro veselost in živo obliko. Temu se pridružuje še petje. Nikdar ne smemo pozabiti, da se je rodila angleške demokracije tedaj kakor angleška oz. anglikanska cerkev, to je, ko je kralj Henrik VIII. izvedel ločitev Anglije od papeštva. Iz cerkvene pesmi avobodne verske občine je nastala zborovska pesem množinskih zborovanj. Angleži pojo pri vsaki otvoritvi, pojo ob vsaki priložnosti, ki jo izzovejo razprave na zborovanjih in kongresih. Modrost iz starizkušnje je Angleže poučila, da je za disciplino velikega zborova-

nja zelo dragoceno in primerno, če morejo vsi zborovalci, tudi oni, ki ne govore, izraziti svoja čustva. Cele ure tiho sedeti in poslušati je mogoče samo, če se more množica zborovalcev izraziti, kadar se naberejo njena čustva, in pripomoček za tako izražanje je pa — pesem. Iz teh razlogov menda tudi izvira duševna živahnost takih množinskih kongresov.

Tudi zadeva predsedstva je svojstvena. Marsikdo bi morda mislil, da tako množinska zborovanja težko o čem sklepajo. Toda kljub vsemu živi v tem narodu tako sijajna disciplina, da se pri tem prav nič ne trpi udeležba pri debati in pa borbenost, živahnost in individualnost izvajanj posameznih debater. Nasprotno: udeležba pri razpravah je izredno živahna in zborovanje določno zavzema svoje stališče za ali proti vsakemu mnenju. Zadošča pa samo gib predsednične roke in takoj nastopi mir in slišanje ni drugega kakor brezdišno tišino. Vsekakor so te predsednice sijajne. V angleški gildi se menja predsednica, imenovana prezidentka, vsako leto. Več kakor tri leta ne sme biti nihče član osrednjega odbora gilde, kajti vsakdo mora dobiti kdaj priložnosti voditi gilde oz. biti v vodstvu. Po določenem času ne smejo članice izvrševati splošnih nikakih odborniških mest oz. funkcij in morajo postati spet

navadne članice, kajti po njih lastnem mnenju ni dobro, če doživljamo organizacijo vedno od zgoraj, marveč jo je treba doživljati tudi kot navaden član in s stališča množice.

Seveda pa bi bilo težko voditi organizacijo z vsako leto se menjajočo predsednico, če bi se ne ustvarilo nekakega središča v drugem oziru oz. v drugi obliki. To središča je generalno tajništvo in glavna tajnica gilde je zdaj Eleanor Bartonova, o kateri pravi vodja angleške Delavske stranke, George Lansbury, da je ena od najboljših organizatorok v Angliji. Seveda ve ona najboljša, kako je treba upravljati tako veliko in avtonomno organizacijo. Tajnica je ljubezniva, materinska pa tudi dovolj energična, kar je nad vse potrebno, kajti gilda je povsem samostojna organizacija in odloča v vseh vprašanjih kakor ji drago. Tako n. pr. nekoč ni soglašala z nekim načrtom angleške Zadržne zveze, pa je ta ponosna gilda rajši pustila 500 funtov šterl. še danes 105.000 Din, ki jih dobiva leto od Zveze, kakor pa da bi izpremenila svoj sklep! Zaradi tega pa je odgovornost v tej organizaciji še toliko večja. V tem leži nje moč pa tudi nevarnost za njo. Toda doslej je imela ta organizacija še same izvrstne voditeljice in vzgoja delavskih žena v Angliji je njeno delo. Ta angleška gilda je za-

čela delovati prej, predno so začele z delom ostale ženske organizacije v Angliji in njen uspeh je n. pr. prva ženska ministrica sveta, miss Margareta Bondfield, ki je bila v drugi delavski vladi na Angleškem. Ta velika angleška gilda je čisto delavska organizacija in je ponosna na to, da je organizacija gospodinj, kajti s tem je bila pobornica in prvoriteljica vseh drugih ženskih organizacijah v angleških deželah.

Zdaj pa nekaj o dnevnem redu. Rekli bi lahko, da imajo angleške žene prav iste skrbi kakor naše. Strastno so razpravljale o tem, ali naj se zahteva povišanje šoloobvezne dobe ali ne. Potem se je razpravljalo o tem, ali naj se še ostane v zastopstvih za razdeljivanje brezposelnih podpora, katere pa je vlada tako zelo znižala. In sledila je razprava o upravi lastnih skladov. Organizacija ima doslej do 8.000 f. št. (1.700.000 Din) raznih skladov, in zdaj je bilo sklenjeno ustanoviti še nov sklad, ki bo imel namen omogočiti izvedbo obiskov mater in gospodinj v tuje dežele in iz tujih dežel v Anglijo, da se na ta način ljudje med seboj spoznajo in spoprijaznijo ter pridobe za svetovno pobratimstvo. Kajti treba je spoprijazniti množice, ne le voditeljev. Poleg ostalih vprašanj se je strastno razpravljalo o vprašanju razorožitve in svetovnega miru. Kajti gilda je ena izmed organizacij, ki je že od nekdaj najživahnejše propagirala svetovni mir in spada med najbolj energične predbojevnice in pobornice za svetovni mir in razorožitev. Kaj naj se vedno samo govori in demonstira? Bili sta predloženi dve novi ideji za izvedbo teh teženj. "Dovolj je govorjenja, zdaj je treba ljudi zavezati k borbi za mir," pravijo delegatije. Zaradi tega bo gilda izdala "Mirovno listino", ki jo bodo podpisali starši in otroci, stari nad 16 let, in katera naj vidi v njihovih stanovanjih. Podpis zavezuje vse, ki so se podpisali, da nikdar in v nobeni obliki ne podpirajo niti ne služijo vojni. In to tudi ne v obliki dela v tovarnah in tudi ne, če bi morale iti ženske v tovarne, da bi mogli možje oditi na bojišče.

Beli in rdeči Popies. To je pa ideja, ki jo je mogoče povsem razumeti samo z angleško miselnostjo. Popies se imenuje v Angliji mak. Na vojnih grobovih v Severni Franciji in v Flandriji, kjer počivajo angleški padli sinovi, raste kakor povsod v teh deželah na milijone maka. Vsako leto, na dan, ko se praznuje spomin na premirje, prodajajo po Angliji vojni invalidi rdeče popies (mak) za spomin na kri, ki je bila prelita. Zdaj pa je bilo sklenjeno, naj prodajajo na ta dan matere bele popies, kajti one nočejo žrtvovati več krvi in postavljajo vojni nasproti barvo in smisel svojega materinstva, kajti njih volja je, premagati vojno. S tem seveda vojni invalidi ne bodo nič oškodovani, saj bodo bele popies izdelovali tudi oni, kakor izdelujejo rdeče in dobiček te spominske akcije bo prav tako porabljen v prid vojnim žrtvam. Tajnost angleške demokracije je že od davna v izumljanju konstruktivnih idej in zaradi tega potrebujejo v boju tudi več simbolov.

Višek kongresa je bila pa otvoritev. Kajti ob tej otvoritvi je dobila prva narodna ženska gilda mednarodni prapor. Mednarodna zadržna ženska gilda ima svojo himno, "Internacionalo mater" in ima tudi svoj prapor, ki je belo-seleno-modre. In angleška organizacija je dobila zdaj prapor v teh barvah. Te barve imajo pa svoj pomen: bela barva je simbol večne čistosti, zadnje popolnosti in udanosti, je znak materinstva. Biti mati in to ne samo svojim lastnim otrokom, nego vsemu svetu, to je velika naloga ženske solidarnosti. Modra barva je znak zvestobe, kajti zvesto mora vsakdo slediti svojim načelom, in svojemu prepričanju, zvest mora biti v vsaki najmanjši podrobnosti vsakdanjega življenja: to sta simbol in naloga

zadržarice; zelena barva je barva upanja in nade; upanja, kateremu sledimo vsi, upanja na boljši svet. Na sredi prapora je krog v mavričnih barvah zadržne internacionale, kajti čeprav je Mednarodna gilda povsem neodvisna in brezpogojno samostojna, je vendar ozko spojena s celotnim mednarodnim zadržnim gibanjem. Na vencu tega mavričnega kroga pa počiva belo sonce, ki ima 15 zobčkov, to je toliko, kolikor narodnih oz. državnih ženskih gild danes aktivno deluje in je združenih v Mednarodni zadržni ženski gildi s sedežem v Londonu. Ti zobje kažejo, da obsega gilda skoro ves svet, kar je po njenih zvezah, če že ne po aktivnih in priključenih organizacijah, tudi golo dejstvo. Sredi solca je pa nakupna košara, orožje žen-zadržaric in žen gospodinj sploh, simbol gospodinj, ki zamore storiti to, česar ne more storiti noben moški; svet lahko vsak dan praktično preuredi. Angleški gildi, ki je najstarejša in najmočnejša narodna gilda v Mednarodni gildi, je izročila prapor predsednica Mednarodne gilde avstrijska poslanka in zadržarica Emmy Freundlichova. Ko je bil prapor odgrnjen in je Freundlichova označila njega pomen in globoki smisel, so se zborovalke te velike organizacije dvignile in spontano zapele "Internacionalo mater". Bil je to trenutek doživete mednarodne solidarnosti, močan in globok, ganljiv in zmagovit. Zborovalke, ki so mu prisostvale, so kar naprej zatrjevale "We will never forget it!" — "Ne, tega nečemo in ne bomo nikdar pozabile!" In ta trenutek se je ponovil še enkrat. Prvič ga je bilo dano doživeti samo 2.700 delegatkam. Toda v Angliji je 72.000 članic gilde. Vsaj en del od njih naj ga tudi doživi! In na velikem množinskem zborovanju, ki se je vršilo v Kristalni palači in na katerem je bilo navzočih 15.000 žena — pri tem je angleška konzumna zadržna gilda v Londonu, ki ima zdaj 500.000 članic za svojih 145 gild dobila za vsako samo po 50 vstopnic — in katerega so se udeležile žene iz vseh krajev združene kraljestva, je bil prapor predan še enkrat. To zborovanje je bila manifestacija velike skupne ideje mednarodne solidarnosti, bilo je izraz velikega upanja, ki je navdajalo vse zborovalke. Zastopnice desetih dežel so stale okrog prapora in povdarjale mednarodno posestrimstvo. Navdušena pesem je zadonela iz grl zborovalk po vsakem govoru. Prva je nastopila soustanoviteljica gilde 83-letna Miss Mary Lawrensom. Samo ona in Lady Acland še živite od ustanoviteljic, vse druge že krije črna zemlja. In ta stara žena je govorila s pomočjo mikrofona tako glasno in jasno, da se jo je moglo slišati po vsej ogromni dvorani. Organizacija vseh prireditev je bila vzorna. Vse je bilo v redu, nič ni manjkalo, na nič niso pozabile, na nobeno besedilo za pesmi, na noben predlog, vse malenkosti so bile urejene, tako da so bile inozemke kar iznenadene nad

tolikšno energijo in preglednost. H koncu je stara predsednica izročila srebrno verižico mednarodni predsednici. Vsako leto je slavnosten trenutek, kajti s tem se prenese najvišje dostojanstvo, ki ga je mogoče dobiti na novo predsednico. To obnem tudi nova govornica kajti v poslovnem letu morajo predsednica najmanj 150 do 200 zborovanj. Zato so sledili še zahvalni govori Londonske konzumne zadržne štiri po številu, so storile na reč vse, da bi žene odlično poskrbele. Brez najmanjšega reda je bilo dnevno v eni preskrbljenih 500 oseb, na ritveni dan pa je dobilo ljudi svoj čaj tekem pol ure, da bi se bilo treba samo eni bi dvigniti raz sedež. To kazuje disciplino in organizacijo. Zahvala je bila izrečena vsem, celo pospravljalcem z rovalnih lokalov. Zastopnik meščencev, tajnik največje donske konzumne zadržne, izrekel h koncu tele lepe besede: "Žene in nameščenci se raje naučiti delati skupaj, tem bo pa obstojala samo možnost: Zmaga zadržništva".

V združenem britanskem tjestvu je danes zadržno organiziranih šest in pol milijon družin in 20 milijonov oseb bori za zmago zadržništva. Preko te sile ne more nihče drugod po svetu. Gospodinjje se zavedo svoje moči, ki tih nakupni košari, to naj praporojajo in na svetu bo bodi Od gospodinj je pa odvisno, ta doba pride. Da bi le čimprej.

Priredil Cvetko Kristan

NEKAJ ZA VSE

Pametno kolesarjenje je za vo, ker je izboren protiutek s ljvimu čepanju v zaprtih starih.

Znojnih žlez šteje povprečno človeškega telesa okrog 2 in milijona.

Iz dveh mikroskopičnih stajajčeca in semenske nitke, 280 dneh razvije človeški plod materinem telesu. Plod je h koncu 4. tedna približno 1 dolg, ob koncu drugega me 4 cm, ob koncu tretjega me 9 cm, ob koncu četrtega me 16 cm, ob koncu petega me 25 cm, potem se vsak me podaljša za 5 cm in ob koncu vetega meseca (računamo luninih mesecih po 28 dni) seže 50 centimetrov.

V JUGOSLAVIJI

Na Hitrem Ekspresnem Pariz
ILE DE FRANCE
Dec. 16.—Jan. 13.—Feb.

PARIS
FEB. 17.—MARCA 17.
CHAMPLAIN
DEC. 30.—JAN. 20.

Znane cene v vse kraje v Jugoslaviji
Za posamezne in potne liste vprašajte
pri izdajatelju
French Line
306 N. Michigan Ave., Chicago
123 S. Third St., Minneapolis.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSKI S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vse pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene umerna, unikatno delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4964
Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne pojanke